

- 7) B. Becker et al., Signaturen der Fichtechronologie „Franken“ und paleoklimatische Umsetzung, *Dendrochronologia* 13, 1995, s. 61 - 78.
- 8) A. Laanela, Tree-ring dating in Estonia: The roof of the Noo Church. *Dendrochronologia* 14, 1996, s. 217 - 221. Jako argument pro použití čerstvého dřeva se uvádí i jeho snadnější opracovatelnost při použití sekery.
- 9) E. Hollstein, Jahrringchronologien aus dem romanischen Haus in Münsterfeld. *Jahrbuch der Rheinischen Denkmalpflege* 26, 1965, s. 149 - 151
- 10) D. Eckstein et al., Tree-ring research in the Netherlands. *Tree-Ring Bull.* 35, 1975, s. 1 - 13.
- 11) D. Eckstein, Tree-ring research in Europe. *Tree-Ring Bull.* 33, 1972, s. 1-18.
- 12) Dvojnásobek součtu šířek letokruhů měřeného poloměru (předpoklad: symetrický kmen).
- 13) Zlomek: součet šířek letokruhů / počet letokruhů.
- 14) J. Málek, Přehled vývoje dřevinné skladby a lesních typů na Telčsku. Vlastivědný sborník Vysočiny, oddíl věd přírodních 1959, s. 63 - 69.
- 15) Viz pozn. 14.

DENDROCHRONOLOGIE EINIGER FRÜHBAROCKER DACHSTÜHLE IN TELČ UND UMGEBUNG

Der Forschungsgegenstand waren Dachstühle der Kirchen der hl. Anna und jener des Namens Jesu in Telč, der des hl. Martin in Třešť, Presbyteriumsdachstuhl zum hl. Antonius von Padua in Dačice und der Dachstuhl des herrschaftlichen Speichers Konstr.-Nr. IV/86 in Telč. Alle sind aus Tannen- und Fichtenholz gezimmert. Zur Datierung bediente man sich der im Rahmen des ganzen Gebiets der Tschechischen Republik zusammengesetzten Standardchronologien der Tanne und Fichte. In allen Fällen wurde das Verlässlichkeitskriterium $\pm 0,0005$ erfüllt. Bei allen Konstruktionen wurde auf mindestens einer Probe die Waldkante festgestellt.

Datierungsergebnis:

Speicher:	WK 1658 (Fichtenholz)	WK 1659 (Tennenholz)
Kirche des Namen Jesu:	WK 1663	
Kirche d. hl. Antonius v. Padua:	WK 1652	
Kirche der hl. Anna:	WK 1695	
Kirche des hl. Martin:	WK 1704	

TABELLEN UND GRAPHISCHE DARSTELLUNGEN

Abb. 1: Zahl und Artenzusammensetzung der Proben.

Smrk = die Fichte, jedle = die Tanne

Abb. 2: Werte des Korrelationskoeffizienten.

Obere 4 Zeilen (jedle) Tannenholz, untere 4 Zeilen (smrk) Fichtenholz.

Zweite Kolonne Standardchronologie der Tanne (jedlestd), dritte Kolonne Standardchronologie der Fichte (smrkstd).

Abb. 3: Die Mitteljahrringkurven der Einzelobjekte. Oben Tannenholz (jedle), unten Fichtenholz (smrk).

1 - Speicher, 2 - Kirche des Namen Jesu, 3 - Kirche des hl. Antonius von Padua, 4 - Kirche der hl. Anna, 5 - Kirche des hl. Martin.

Abb. 4: Dendrometrische Charakteristiken der abgenommenen Proben Erläuterungen: Maximalalter - Zahl der Jahrringe des ältesten Baumes - (+ Schätzung des Restes in die Mitte), Durchmesser des ältesten Baumes - Summe der jährlichen Zuwächse samt der Abschätzung des Restes in die Baummitte, Dickenspanne - Spanne der Dicken der stärksten Exemplare (in Klammern Zahl der Bäume), durchschnittlicher Zuwachs - Spanne der durchschnittlichen Zuwächse der ältesten Bäume.

(Übersetzung: J. Noll)

BÝVALÁ MĚŠŤANSKÁ STŘELNICE V OLMOUCI

SLAVOMÍRA KAŠPÁRKOVÁ

Bývalá měšťanská střelnice v Olomouci byla prohlášena za objekt památkově chráněný Ministerstvem kultury ČR dne 2. 10. 1991. Tehdejším majitelem byl SK Olomouc, Sigma MŽ. V roce 1996 přešla střelnice se zbylým areálem chráněného parku směnou na město Olomouc, které ji brzy poté pronajalo firmě Ariel, s. r. o. V srpnu 1998 objekt, ponechaný zcela bez údržby a značně již zchátralý, vyhořel.

V únoru roku 1838 podal střelecký spolek v Olomouci žádost na magistrát města Olomouce o povolení demolice staré budovy střelnice a vydání povolení ke stavbě nové. Po patřičných jednáních v poměrně krátké době, a to v září téhož roku, byla již stavba dokončena a dne 19. září v 17. hodin zahájena slavnost podepsání zakládací listiny měšťanské střelnice císařským princem arcivévodou Karlem Ferdinandem, olomouckým arcibiskupem a dalšími významnými hosty. Finanční náklady na výstavbu poskytl magistrát města s tím, že podle řádně sepsané dohody měly být spláceny po 20 guldenech.

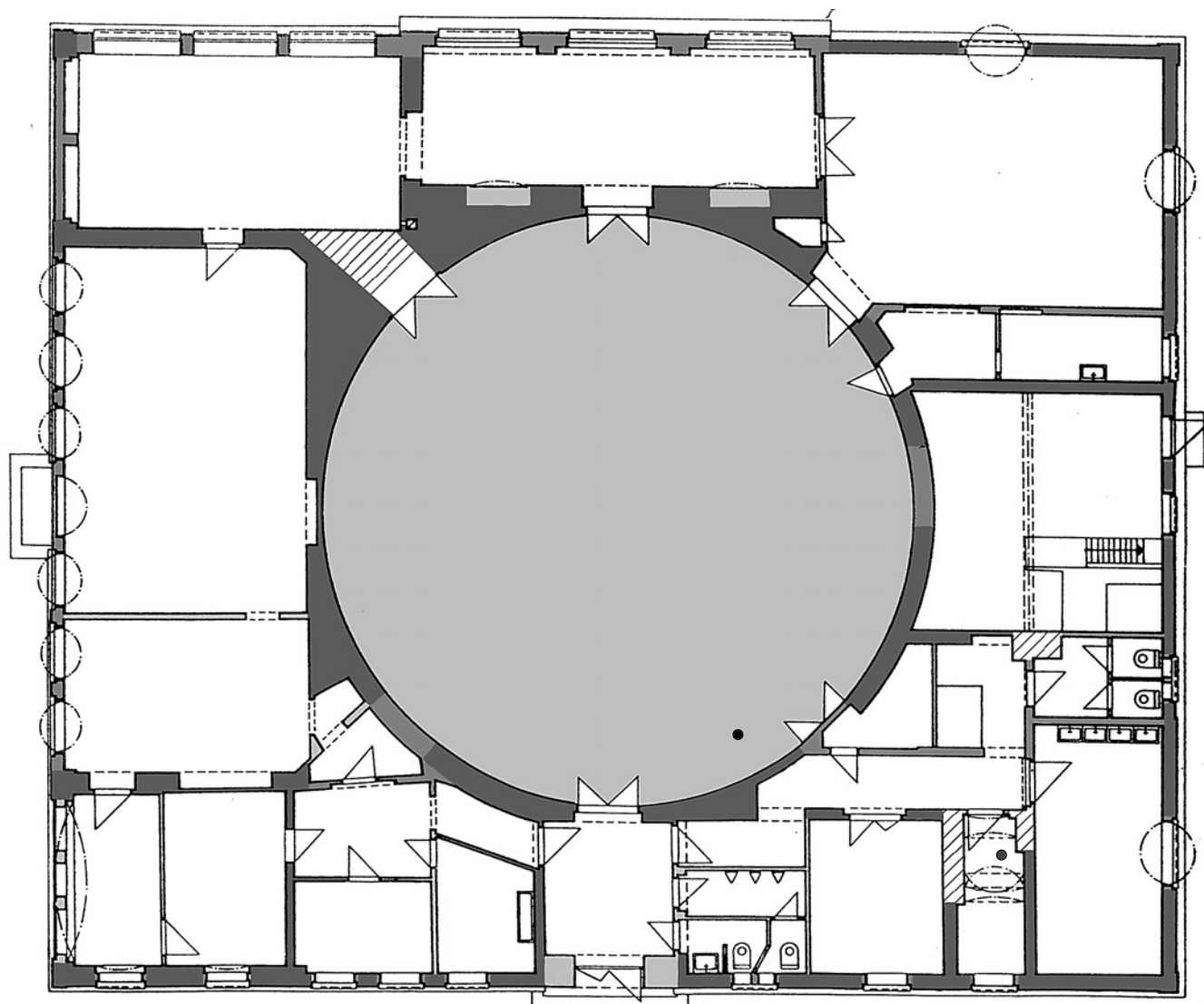
Nová střelnice těsně za severní hranicí hradeb byla postavena podle projektu tehdejšího arcibiskupského stavebního ředitele Antona Archeho olomouckým stavitelem Karlem Schwarzem a tesařským mistrem Josefem Kusým.¹⁾

Arche navrhl ušlechtilou, proporčně vyváženou stavbu, která převyšovala rámeček regionální produkce.

Empirová budova střelnice byla lehká, elegantní konstrukce, jejíž charakter a podoba byla daná specifickostí její funkce. Budovu tvořila kruhová jednopatrová střední část, zastřešená nízkou kopulí, v úrovni 1. patra prolomená termálními, drobně dělenými okny. Střední tubus byl vestavěn do přízemní stavby čtvercového půdorysu, zastřešené



Obr. 1: Olomouc, podoba střelnice před požárem roku 1998. Vstupní (východní) průčelí.



STAVEBNĚ - HISTORICKÝ ROZBOR

-  ZBYTKY STARŠÍ STAVBY
-  KONSTRUKCE PŮVODNÍ STŘELNICE
-  KONSTRUKCE PŘESTAVBY FIRMY ANDER A SYN
-  NOVODOBÉ KONSTRUKCE
-  FRAGMENT STARŠÍ KLENBY
-  KOPULE PŮVODNÍ STŘELNICE NAD VLOŽ. STROPEM
-  ŠRAFOVÁNÍ ZNAČÍ KONSTRUKCE, URČENÉ HYPOTETICKY

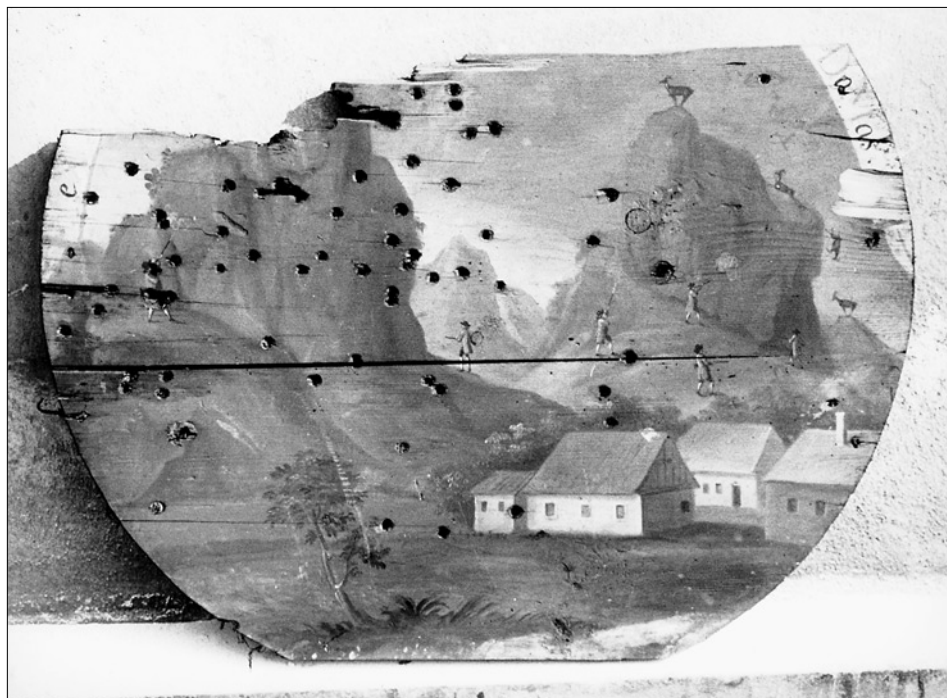
Obr. 2: Olomouc, bývalá městanská střelnice, půdorys, měřítko 1 : 100, (repro z: S. Kašpárková, H. Richterová, SHP - městanská střelnice v Olomouci, PÚOL 1993).

pultovými střechami, do nichž byly na dvou stranách, severní a východní, vkomponovány mělké sedlové střechy centrálního rizalitu a obou bočních střeleckých stanovišť.

Podobu střelnice těsně po dostavění dobře dokumentuje Raimova kamenorytina z roku 1842. Je na ní jasné patrné hlavní průčelí, členěné dórskými sloupy, akcentované otevřeným portikem, završeným trojúhelníkovým tympanonem, po jehož obou stranách jsou mezi dvojicí sloupů vysoká empírová okna, půlkruhově ukončená. Okna téhož typu člení v rychlém rytmu i boční průčelí (jižní).

V areálu střelnice se kromě vlastního klubovního domu ostrostřelců nacházela i restaurační budova pro širší veřejnost, která byla pravděpodobně projektována F. Kottasem.

V roce 1878 se aktivně zapojil do formování a urbanistického ztvárnění parkového a architektonického areálu střelnice sochař Ernst Melnitzky. Podle jeho návrhu bylo realizováno loubí a dráha kuželný. Svou profesi uplatnil zejména při návrhu podstavce a zábradlí pro sochu Austrie, která byla v areálu umístěna na počest plnoletosti prince Rudolfa. Areál dotvářely Melnitzského návrhy na bránu k městským loukám a vstupní bránu a prodloužení růžového loubí, ukončeného nahoře pergolou. Melnitzky navrhoval i dekoraci stěn v šenkovní budově.²⁾ Melnitzkého projekty byly charakteristické použitím cihelných neomítnutých nosných partií v kombinaci s romanticky dekorativně zpracovanými dřevěnými konstrukcemi.



Obr. 3: Olomouc, kruhový terč, vyjmutý v závěru průzkumu z půdního prostoru střelnice.



Obr. 4: Socha Austrie instalovaná před průčelím měšťanské střelnice v Olomouci, podle architektonického návrhu E. Melnitzkého v r. 1878, k datu plnoletosti prince Rudolfa.

Ve státním okresním archivu v Olomouci je poměrně bohatá dokumentace dalších úprav a oprav budov, nacházejících se v rozsáhlém areálu střelnice, které souvisely s velkým provozem tohoto příjemného odpočinkového místa, které o nedělích a velkých slavnostech přitahovalo olomoucké měšťany. Byly to však většinou úpravy udržovací, které na vzhledu střelnice již nic podstatného nezměnily.

Důležitým mezníkem v dějinách objektu a celého areálu byl rok 1938. Dne 5. 12. oznámila Olomoucká střelecká

společnost berní správě, že veškerý nemovitý majetek na parcele č. 76 prodala firmě Ander a syn v Olomouci. Bližší informace k tomuto aktu nejsou známy. A tak místo, kde se plných sto let odehrával významný společenský život města, zcela změnil svou funkci.

Nový vlastník usiloval o celkové přebudování na sportovní areál, jehož součástí se měl stát i firemní společenský dům pro sportovce. Soutěže, vypsání na toto téma, se zúčastnili: B. Fuchs, O. Poříška, A. Drábek, L. a Č. Šlapetové. Vítězem se stal O. Poříška.³⁾ Přestavba však nakonec nebyla realizována a původní plán i architektonický záměr byly redukovány na kompromisní provizorium. Hostinec byl zbourán a na jeho místě zřízeno dětské hřiště a na velké ploše původního areálu vystavěn stadion a tenisové kurty. Návrh na tribunu stadionu pochází od F. A. Čermáka.

Od tohoto období lze v archívních materiálech najít další a další úpravy utilitárního charakteru zpočátku pro firmu Ander, později pro Krajskou správu tělovýchovných zařízení a pro Slavoj Zora. Všechny tyto úpravy byly provedeny v neprospěch původní vzdušné lehké stavby a znamenaly začátek následného postupného chátrání.

Ze stavebně-historického průzkumu, provedeného roku 1993, vyplynulo, že střelnice byla postavena na cihelných základech jako dřevěná srubová stavba z obou stran omítnutá, a to včetně vysoké střední kruhové části, vystavěné jako hrázdná stěna s výplňovým zdívem. Jako stavebního materiálu bylo částečně použito starších malovaných terčů, upotřebených hojně jako stropních záklopů. Bě-

hem podpovrchového průzkumu bylo z půdního prostoru vyňato 6 neúplných terčů, ošetřeno a uloženo ve sbírce střeleckých terčů v KVMO.

Omítky, nahozené na rákos, měly na bílém základovém nátěru líčku světle okrovou v kombinaci s bíle natřenými architektonickými články a na ní mladší, šmolkově modrou.

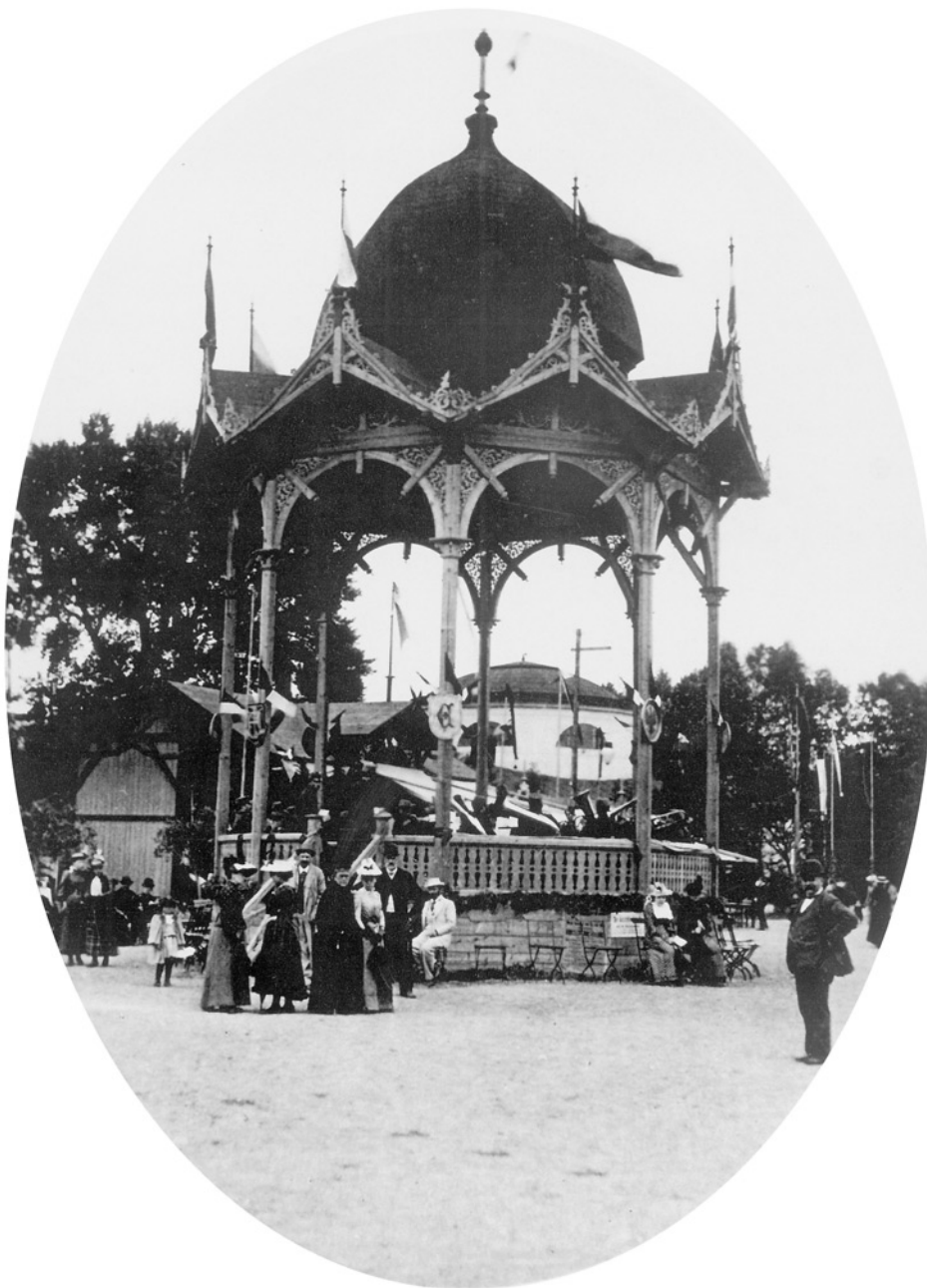
Dále bylo zjištěno, že v souvislosti s většími zásahy v letech 1938 - 39 byl celý sokl do výše asi 120 cm na vstupním (východním) průčelí podřezán a znovu vyzděn z cihel,

dále že byly úplně odstraněny dřevěné sloupky portiku a nahrazeny pilíře bez patek a hlavic. Na severní straně muselo dojít k rozsáhlé přestavbě celé střední části průčelí, které bylo posunuto do linie obou krajních střeleckých stanovišť, v nichž byla zrušena původní okna. I na ostatních průčelích byla vyměněna okna a postupně docházelo k likvidaci původní dispozice. V roce 1961 se empírová střelnice adaptovala pro celoroční projekční pracoviště, což mělo za následek přebudování inženýrských sítí, úplné zazdění pilířů portiku a vsazení nových oken do tohoto bývalého vstupního průčelí. Úpravy pokračovaly v severním průčelí a do interiéru byly vloženy příčky do dosud nerozdělených salonků. Celá aktivita, která stavbu přetížila a architekturu narušila, byla dovršena vložением stropu do kruhové části v roce 1982.⁴⁾

Vzhledem ke stáří a materiálu stavby, byl stavebně-historický průzkum, prováděný v roce 1993, před stanovením závěrečných pokynů a doporučení doplněn o odborné expertizy - mykologickou a posouzení dřevěných konstrukcí. I když závěry těchto expertiz nebyly příliš optimistické, bylo možné a reálné v roce 1993 objekt zachovat v původní hmotě a v určité míře i původním materiálu a podle obsáhlého souboru ikonografie rekonstruovat celkový exteriér včetně jednotlivých architektonických detailů. Bylo v podstatě reálné rehabilitovat i zbytek původního areálu v podobě parku, v němž se střelnice nacházela.

K tomu účelu byla vypracována studie, dále však nic dalšího, co by přispělo k záchraně. Šest let stavba zůstala prázdná, neudržovaná. Při povodních v roce 1997 byla střelnice citelně narušená a opět ponechaná bez údržby. Naděje na záchranu byla s každým dalším rokem menší a náklady na její realizaci vyšší.

Konec celého tohoto příběhu o pozoruhodné chráněné památce, který je předeslán v úvodním odstavci, je pro naši dobu o to víc alarmující, že tehdejší magistrát města poskytl na její výstavbu finanční prostředky a současný úřad města po požáru střelnice tiše přivřel oči nad žhářem.



Obr. 5: Hudební letohrádek, jedna ze staveb v parkovém areálu městské střelnice, na jehož urbanistickém ztvárnění se po r. 1878 výrazně podílel sochař E. Melnitzky (všechny fotografie PÚ Olomouc, 1998).

POZNÁMKY

- 1) Moravia, Ein Blatt zur Kunde des Vaterlandes, des gesel schaftlichen und industriellen Fortschrettes, 1838, roč. I, č. 61, 27. září.
- 2) SOKA v Olomouci, sl. M6 - 70, karton č. 6. Jednotlivé návrhy doloženy plány.
- 3) Zatloukal P., Budova městské střelnice v Olomouci, PÚOL, 1981.
- 4) Archiv stavebního odboru ÚMO, dům č. p. 76.

DAS EINSTIGE BÜRGERLICHE SCHÜTZENHAUS IN OLMÜTZ

Der Schützenverein in Olmütz brachte 1838 seinen Gesuch zum Magistrat der Stadt Olmütz um Bewilligung der Demolition des alten Schützenhauses und um Bewilligung des Neubaus ein. Das neue dicht hinter der Stadtbefestigungslinie situierte Schützenhaus wurde dem Projekt des damaligen erzbischöflichen Baudirektors Anton Arche gemäß durch den Olmützer Baumeister Karl Schwarz und Zimmermeister Josef Kusý ausgeführt.

Das Empiregebäude des Schützenhauses bildete ein runder einstöckiger, mit niedriger Kuppel gewölbte Baukörper mit kleingeteilten Halbrundfenstern im Obergeschoss; der Zentraltubus stand in der Mitte eines eingeschossigen Baus mit Pultdächern, in die an der Nord- und Ostseite niedrige Satteldächer des Zentralrisalits und beider seitlichen Schießstände einliefen. Bei der Formierung und städtebaulichen Gestaltung des Schützenhauses mit umliegender Parkanlage wirkte aktiv 1878 der Bildhauer Ernst Melnitzky, Autor des Entwurfs für die Laube und Kegelbahn.

Das Objekt kam 1938 in den Besitz der Firma Ander und Sohn. Neue Besitzer bemühten sich um den Gesamtumbau zum Sportareal. Die Umgestaltung wurde aber nicht vollzogen. Seit jener Zeit sind kleine Eingriffe utilitären Charakters datiert, die aber nicht zugunsten des luftigen ursprünglichen Baus waren.

Im August 1998 das ohne minimale Instandhaltung gelassene und erheblich baufällige Gebäude unterging infolge eines Brandes.

ABBILDUNGEN

Abb. 1: Olmütz, ehemaliges Schützenhaus vor dem Brand 1998. Östliche Eingangsseite.

Abb. 2: Olmütz, ehemaliges bürgerliches Schützenhaus, Grundriss. (Aufnahme aus: S. Kašpárková, H. Richterová, Baugeschichtliche Analyse - bürgerliches Schützenhaus in Olmütz, PÚ Olomouc, 1993).

Abb. 3: Runde, im Abschluss der Forschungsarbeiten aus dem Dachgeschoss abgenommene Schießscheibe.

Abb. 4: Skulptur der Austria, die nach dem Entwurf von C. Melnitzky zum Großjährigkeitstag des Kronprinzen Rudolfs 1878 vor die Hauptfassade des bürgerlichen Schützenhauses installiert wurde.

Abb. 5: Olmütz, Musikpavillon. Einer der Bauten in der Parkanlage des bürgerlichen Schützenhauses, deren städtebauliche Gestaltung nach 1878 unter erheblicher Teilnahme des Bildhauers C. Melnitzky erfolgte. (Alle Aufnahmen PÚ (Institut für Denkmalpflege) Olomouc, 1998).

(Übersetzung: J. Noll)